

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 19 juni – 12:00 uur d.d. 20 juni

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Verpleeghuisbewoners De profvoetbalwereld 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Horeca Sanquin Ziekenhuisbestuurders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Virologen Het Veiligheidsberaad

Samenvatting

- Opvallend veel kritische berichten en beschouwingen in de weekendkranten over de aanpak van de crisis. Trouw schrijft op de voorpagina over de coronawet: 'kritiek op coronawet is brandstof voor breder protest tegen maatregelen'. De afgelaste demonstraties tegen de coronamaatregelen in Den Haag, Maastricht, en Amsterdam worden door criticasters op social media gezien als 'bewijs' dat die wet er nooit moet komen: "Straks kan er nog gemakkelijker grondrechten worden afgepakt van mensen!"
- In een analyse schrijft Volkskrant dat Nederland steeds meer een land van verwarring wordt. 'Met elke versoepeling van de coronaregels groeit ook de onvrede over de 'willekeur'. De lijst van sectoren die in opstand komen, groeit met de dag'. En in een uitgebreid interview in Volkskrant Magazine met viroloog en OMT-lid Marion Koopmans komen diverse kritische punten naar voren. (Zie de [bijlage](#) voor het interview!)
- Volgens NRC is het duidelijk dat de samenleving na zoveel beheersing en toewijding, moeilijk om kan gaan met uitzonderingen en interpretatieruimte. 'Met elke versoepeling stijgt de onderlinge spanning en verwarring. Ondertussen spelen we, om stoom af te blazen, de nieuwe nationale sport: het inconsistente coronabeleid doorprikken'.
- In NRC ook een zeer uitgebreide reconstructie van 'de manier hoe Nederland de controle verloor' – met inschattingfouten en blinde vlekken. (Zie voor de volledige reconstructie van 10 pagina's de [bijlage](#)!)
- Ook volop aandacht voor de sectoren die kritiek uiten op de maatregelen. Koninklijke Horeca Nederland stapt bijvoorbeeld uit het overleg met het Kabinet omdat ze het niet eens zijn over anderhalve meter afstand houden op het terras. In FD plaatst KHN weer een advertentie: 'Het werkt voor geen 1,5 meter!'
- De kritiek op de bezoekersregeling in de verpleeghuizen blijft aandacht krijgen door de dreiging van een rechtszaak tegen de Staat door advocaat Liesbeth Zegveld namens familieleden van verpleeghuisbewoners. 'Ultimatum voor meer vrijheid' kopt NRC daarbij.
- In AD kritiek door viroloog Ab Osterhaus over de Nederlandse aanpak. Hij vindt het tijd voor een tussentijdse evaluatie. "Daar wordt ook weer heel moeilijk over gedaan. Maar waarom kijken we nu niet een keer opnieuw naar alle genomen maatregelen?"
- Hans Nijland, voormalig algemeen directeur van FC Groningen zegt in Telegraaf dat Nederland te resoluut de stekker uit het Nederlands voetbal heeft getrokken: "Ik heb tot dusver geen enkel doorslaggevend argument gehoord waarom niet in juni, juli of augustus gespeeld kan worden."
- Diederik Gommers denkt dat vanwege de goede voorbereiding het bij een volgende piek langer zal duren voordat de reguliere zorg wordt geraakt. Wel zou het onmogelijk zijn dat het aantal van 650 bedden wordt gehaald zonder gevolgen voor andere patiënten, omdat uiteindelijk artsen en verpleegkundigen van andere afdelingen zullen moeten bijspringen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtofferaantallen*

- Het aantal coronapatiënten op de IC's is met 10 afgenomen naar 57. Het aantal niet-coronapatiënten op de IC is wel toegenomen. Met 24, naar 592. Volgens Ernst Kuipers is het aantal coronapatiënten op de IC nu "echt laag": op de helft van de IC's liggen geen patiënten meer met covid-19.
- De pandemie is aan het versnellen, zo waarschuwt WHO-hoofd Tedros Adhanom Ghebreyesus. Donderdag kwamen er wereldwijd ruim 150.000 bevestigde coronagevallen bij. Dat is het hoogste aantal op een dag tot nu toe. Bijna de helft van die nieuwe besmettingen werd geteld in Noord- en Zuid-Amerika. Maar ook in Zuid-Azië en het Midden-Oosten kwamen er veel nieuwe gevallen bij. "We komen in een nieuwe, gevaarlijke fase", zei Tedros, die benadrukte dat maatregelen om het virus in te dammen vooral moeten blijven gelden.

Identiteiten

- De stijging van het aantal coronagevallen in Peking heeft een Europese link. De WHO heeft in genetisch materiaal van virusdeeltjes aanwijzingen gevonden dat het waarschijnlijk vanuit Europa is meegenomen.

Informatiebehoefte

Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Vragen die op de social kanalen van minister De Jonge binnenkomen, zijn oa: 'Waarom geen focus op gezonde leefstijl en opbouwen van weerstand?'; 'Wanneer mogen we weer met 3 personen in de auto?'; 'Waarom mag de scooter niet mee in Valys-vervoer?' Er komt kritiek binnen op Ron Fresen die de vicepremier niet uit zou laten praten en 'bevoordeelde' vragen zou stellen.
- Op de corporate VWS-kanalen overall opmerkingen dat VWS aan 'bangmakerij' doet en dat de 1,5 metersamenleving 'onzin' is. Kritiek op de onderbetaling van het zorgpersoneel, het tekort aan IC-bedden, en het tekort aan zorgpersoneel.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Sanquin is gevraagd op grote schaal plasma van herstelde coronapatiënten te verzamelen. Dit plasma bevat neutraliserende antistoffen die eventueel gebruikt kunnen worden voor de behandeling van het coronavirus of bij het voorkomen dat mensen besmet raken. Sanquin wil antistoffen afnemen bij 16.000 mensen. Daarmee wordt 30.000 kilo plasma met antistoffen verzameld. De eerste onderzoeksresultaten worden in het najaar verwacht. Mocht het niet lukken het plasma in te zetten als geneesmiddel, dan zal het opgeslagen plasma niet verloren gaan. Het kan dan worden gebruikt voor de productie van andere geneesmiddelen.
- Hoogleraar virologie Marion Koopmans reageert op de het nieuws over Sanquin. Koopmans schat in dat uit 30.000 bloedplasma zo'n 60.000 tot 80.000 behandeldoses kunnen worden gehaald. "Een redelijk beperkt aantal. Je moet dus goed nadenken aan welk groepje je die wilt toedienen en in welke fase. Vroeg is mogelijk het mees effectief maar dan weet je nog niet wie er op de ic terecht dreigt te komen." Het zou een tussenoplossing zijn maar bij verstandig inzet wel effectief zijn op het moment dat een grote uitbraak dreigt.
- GD Zaanstreek-Waterland laat via Twitter weten dat door een storing aan een van de testapparaten (net als in Dordrecht) in het laboratorium in Lelystad bij 15 mensen ten onrechte het virus is vastgesteld. De betrokken zijn direct geïnformeerd.
- Het door corona aangepaste hitteplan zorgt voor nieuwe situaties in verzorgingstehuizen. Door het coronavirus mogen daar tijdens de aangekondigde hittegolf de ventilatoren niet aan.
- Hubert Bruls laat weten dat KNVB een 'goed plan' heeft waarmee vanaf 1 september de wedstrijden in het Nederlands betaald voetbal weer gedeeltelijk met publiek kunnen worden gespeeld. "Anderhalve meter afstand houden in stadions is mogelijk. Er zijn dan geen volle tribunes, maar er kunnen wel duizenden mensen naar binnen. Dat scheelt financieel voor de clubs een slok op een borrel."
- Advocaat Liesbeth Zegeveld heeft namens familieleden van verpleeghuisbewoners minister De Jonge een 'ultimatum' gesteld. Als voor woensdag niet wordt gecommuniceerd dat zorginstellingen 'de fundamentele mensenrechten hebben te respecteren', zegt zij een procedure tegen de staat te beginnen. De maatregelen zouden het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens op drie punten schenden: mensen mogen niet zonder goede reden in hun vrijheid van beweging worden beperkt, mensen hebben recht op een familieleven en de onmenselijke en vernederende manier van sterven zou in strijd zijn met het verbod op een mensonterende behandeling. Ook advocaat Jan-Koen Sluijs zou concrete plannen hebben in die richting. Na een dreiging eerder deze week vanuit de cliëntenraad van het Amsterdamse verpleeghuis Vondelstede heeft de zorgorganisatie vrijdag de regels verruimd.
- Bart Berden, bestuursvoorzitter van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis denkt dat de Brabantse ziekenhuizen op 1 oktober 75 extra bedden klaar kunnen hebben; 80% van de bijdrage die ze eigenlijk zouden moeten leveren. Voor de financiering van de bedden is het niet mogelijk met deze 'bufferbedden' per behandelde patiënt geld te krijgen omdat niet duidelijk is hoe lang ze gebruikt worden. Het financiële risico is daarmee te groot. Berden wil dat het Kabinet garantstaat voor de kosten van 1 miljoen per bed.
- Diederik Gommers denkt dat bij een volgende piek het langer zal duren voordat de reguliere zorg wordt geraakt. Dit vanwege de goede voorbereiding. Wel zou het onmogelijk zijn dat het aantal van 650 bedden wordt gehaald zonder gevolgen voor andere patiënten, omdat uiteindelijk artsen en verpleegkundigen van andere afdelingen zullen moeten bijspringen. De personeelstekorten zou je nu niet oplossen door omscholing gezien het opleiden tijd kost. "Daar hebben we over drie maanden niets aan."

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

Kritiek op maatregelen van het Kabinet

- In Trouw aandacht voor de maatregelen van het Kabinet. Twee tegenstanders van de maatregelen benoemen vier grote bezwaren.
- *Aantasting van de grondrechten.* Marjolein Appelman (59): "Toen ik hoorde over de spoedwet dacht ik: wat krijgen we nu? Als je met iemand een praatje maakt, kan dat betekenen dat je een hoge boete krijgt en een strafblad. Je kunt niet zomaar onze grondrechten aan de kant schuiven." Ferdinand van der Neut (38): "In de Telegram-groep willen wij mensen bewust maken van wat er gebeurt", zegt hij. "Wij zijn tegen de spoedwet omdat bij uitvoerende diensten willekeur kan ontstaan. Je bent overgeleverd aan de inschatting van de diender ter plaatse of je voldoende afstand houdt. Daarbij vinden wij de spoedwet een gevaar voor de democratie. Je moet er maar op vertrouwen dat de macht ooit weer wordt teruggegeven, wat in de menselijke geschiedenis nooit zonder slag of stoot is gegaan. Wie weet zeggen zij straks: we stellen de verkiezingen uit, want het is te gevaarlijk. Ik zeg niet dat het gebeurt, maar we creëren een systeem dat extreem gevoelig is voor misbruik en corruptie."
- *Het virus is minder erg dan mensen denken.* Volgens Appelman en Van der Neut is aantasting van grondrechten een te zwaar middel voor dit virus. Appelman: "We zijn overspoeld met berichten van virologen en RIVM die angst aanwakken. Maar neem een beetje afstand en je vraagt je af: wat zijn we aan het doen? Ik kwam bij toeval terecht op websites waar een andere kant van het verhaal wordt belicht. Dat schudde mij wakker. Eigenlijk hebben we het over een pittige griepgolf." Van der Neut: "Het virus heeft sterfte naar voren gehaald. De laatste weken gaan er juist minder mensen dood dan normaal."
- *De maatregelen zijn tegenstrijdig:* Wel in het vliegtuig, niet in de trein. Wel met zijn allen op Schiphol, maar niet in een restaurant. Appelman en Van der Neut vinden het niet meer uit te leggen. Van der Neut: "Neem de supermarkt. De persoon vóór mij mag in de avocado's knijpen. Tegelijkertijd moet ik een mandje of karretje pakken. Dat hebben andere mensen aangeraakt, wat ook geldt voor de schoonmaakspullen om het karretje te desinfecteren. Laat mij met mijn eigen boodschappentas naar binnen lopen, dan raak ik niets aan. En waarom mag ik mijn ouders geen knuffel geven als geen van ons besmet is? Als de burens zien, kunnen ze een kliklijn bellen. Er is een lange lijst van dat soort inconsequente voorbeelden."
- *De maatregelen zijn eenzijdig.* Van der Neut: "De maatregelen zijn niet gericht op bestrijding van het virus. Want dan zou je andere keuzes maken. Wel met de boodschappentas de supermarkt in, bijvoorbeeld. De maatregelen lijken gericht op het klein houden van burgers. Ik weet niet waarom. Ik zie alleen dat wat er gebeurt niet klopt en eenzijdig is tegen vrijheden van burgers." Appelman: "Enige beperkingen blijven wel nodig. Ik begrijp dat vooral in slecht geventileerde ruimtes waar mensen langer dicht bij elkaar zitten het risico groot is. Daar moet je voorzichtig mee blijven. Maar verder kan je dit niet nog een jaar volhouden, tot er een vaccin is. Te veel mensen komen in de problemen."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- Het coronaprotest dat voor zondag was aangekondigd op het Malieveld in Den Haag mag niet doorgaan. Dat heeft de rechter vrijdagmiddag na een spoedzitting bepaald.
- De Veiligheidsregio Zuid-Limburg heeft een demonstratie van zaterdag in Maastricht tegen de maatregelen verboden. En ook een demonstratie in Amsterdam tegen de maatregelen is verboden.
- Voor de tweede keer deze maand demonstreren aanhangers van Black Lives Matter op het Malieveld in Den Haag. Ze komen vandaag van 14.00 uur tot 16.00 uur samen om te demonstreren tegen politiegeweld. De organisatoren verwachten ongeveer 2.000 mensen. Die moeten 1,5 meter afstand van elkaar houden.
- Koninklijke Horeca Nederland stapt uit al het overleg met het Kabinet over de coronamaatregelen vanwege de aanhoudende eis van het Kabinet de anderhalvemeter te handhaven op de terrassen.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- In een opiniestuk in AD roepen Elise Merlijn (FNV Zorg & Welzijn), Brigitte Sprokholt (FBZ), en Aaldert Mellema (CNV Zorg & Welzijn) alle Tweede Kamerleden op de komende week kleurte bekken en voor de motie van Asscher en Marijnissen te stemmen voor betere arbeidsvoorwaarden en een structurele hogere beloning van het zorgpersoneel. "Nog steeds wordt met grote waardering gesproken over de inspanning van de zorgmedewerkers, die zich de afgelopen maanden suf hebben gewerkt voor onze gezondheid, soms ten koste van hun welzijn. Maar verder gaat die waardering niet. Al voor de uitbraak van de coronacrisis waren tekorten op de zorgarbeidsmarkt enorm en was de werkdruk torenhoog. De crisis heeft dat

zichtbaarder gemaakt. Om meer jongeren te laten kiezen voor de zorg en om de huidige werknemers te behouden, is er maar één oplossing: niet alleen applaus, maar daadwerkelijk materiële waardering. Werknemers moeten een bonus én een structurele loonsverhoging tegemoet kunnen zien."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

Coronawet

- De Raad van State heeft flinke kritiek op de coronawet die het kabinet voorbereidt. Het plaatst kanttekeningen bij de mogelijkheden van de Tweede Kamer om de coronamaatregelen te controleren. Ook zou het kabinet de tijdelijke wet te makkelijk kunnen verlengen. Ingewijden bevestigden berichtgeving hierover van de NOS vrijdagmiddag.
- Een groeiende groep burgers is bezorgd over de coronaspoedwet van het kabinet, meldt NOS. De petitie '[Nee tegen de spoedwet](#)' is sinds begin deze maand al ruim 250.000 keer digitaal ondertekend. De initiatiefnemers willen de petitie komende dinsdag overhandigen aan de Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid. De ondertekenaars van de petitie zijn zeer kritisch op de voorgenomen wet, die volgens hen ondemocratisch is. "Door de spoedwet worden onze basisrechten, onze privacy, onze vrijheid en onze mensenrechten geschonden", schrijven de initiatiefnemers. Ze verzoeken volksvertegenwoordigers om de spoedwet te verwerpen of per direct ongedaan te maken indien de wet al in werking is getreden.
- Willem Engel, een van de initiatiefnemers zegt: "De ontwerpversie van de wet is onethisch. Het is in strijd met de grondwet. De onschendbaarheid van het lichaam, het niet-binnendringen van een huis, het recht van demonstratie, alles wordt opgeschort door deze wet. Het zorgt voor willekeur en is niet proportioneel."
- Het Veiligheidsberaad blijft rekenen op steun van het Rijk bij de uitvoering van coronamaatregelen. "We blijven werken zoals we de afgelopen maanden hebben gedaan, met noodverordeningen in de veiligheidsregio's", zegt voorzitter Hubert Bruls in een reactie op minister De Jonge die ze dat de spoedwet niet per 1 juli in werking zal treden. Bruls wijst erop dat de coronawet al medio april is aangekondigd en volgens het Rijk zelf nodig was voor een betere juridische basis onder de coronamaatregelen. "Nu twee maanden later hebben we geen wet en ook geen uitzicht op een streefdatum voor zo'n wet. Dat is jammer", meent Bruls. De burgemeesters lieten eerder al weten dat ze niet op een coronawet zaten te wachten. Bruls: "De coördinatiefunctie van de veiligheidsregio's moet in de spoedwet worden opgenomen. Zoveel mogelijk uniformiteit in de maatregelen en behoud van bestaande overlegstructuren." Het beraad hoopt dat de ministers nog eens goed kijken naar alle reacties die zijn ontvangen op het wetsvoorstel. De reacties waren lang niet allemaal even enthousiast. "Dat deze wet vertraging oploopt begrijp ik wel: het is een aardig puzzelstukje", zo besluit Bruls.
- De kritiek op de wet en de groeiende onvrede over de beperkingen kon weleens de grootste kopzorg worden van het kabinet deze zomer, schrijft Trouw op de voorpagina zaterdag. In de voorbereiding voor de coronawet heeft het Kabinet zijn hand overspeeld. Of het haast was, overmoed of uitputting na maanden crisisbestuur? Wie zal het zeggen. In het eerste voorstel ontbrak in ieder geval de waarborg van democratische controle. Ministers mochten aanwijzingen blijven geven zonder instemming van het parlement. Als een overheid zo hard ingrijpt in vrijheden van burgers, dan moet deze burger daar zelf iets over te zeggen hebben. Grondwettelijk via het parlement of gemeenteraad, anders vindt deze onvrede zijn uitweg op andere wijze. De – inmiddels door de Haagse burgemeester verboden – demonstratie tegen de coronabeperkingen van aanstaande zondag is wat dat betreft een teken aan de wand.
- De staatsrechtelijke kritiek op de spoedwet heeft brandstof gegeven aan een bredere protestbeweging, die de adviezen van het RIVM, de noodzaak van een vaccin of de noodzaak van de hele anderhalvemetersamenleving in twijfel trekt, schrijft Trouw ook. Neem het groeiend verzet tegen de bezoekverboden in verpleeghuizen, de onmin over de coronaboetes, het verzet tegen de interne tegenstrijdigheid van sommige maatregelen, het wantrouwen tegen een vaccin. Zie de drukte vrijdag op Schiphol, of zaterdag in de winkelcentra. Ook de draai van de coalitie past hierin: eerst geen, toen wel steun voor een onafhankelijk onderzoek naar de aanpak van de crisis. Die bredere onvrede adresseren en in goede banen leiden, zou weleens de grootste zomerzorg van het kabinet kunnen worden meent de krant.
- Het hoofdredactioneel commentaar van NRC pleit ervoor het onafhankelijke onderzoek naar de aanpak van de coronacrisis 'direct te beginnen'. In dit stadium zou het niet om de schuldvraag gaan, maar zou de effectiviteit van het beleid aan de orde zijn. Volgens de hoofdredactie des te urgenter gezien de epidemie 'nog lang niet ten einde is'. De eerdere reconstructie in de krant zou hebben laten zien dat er 'grove inschattingfouten' zijn gemaakt en het kabinet 'verwarrende boodschappen' heeft afgegeven. "Natuurlijk is met de kennis achteraf eenvoudiger vast te stellen wat er waar is misgegaan, maar dat mag geen beletsel

zijn om die fouten te benoemen." De vergelijking met de Tweede Wereldoorlog zou op vele punten mank zijn, maar het regeringsbeleid zou in de oorlogsjaren wel zijn onderworpen aan een uitvoerige parlementaire enquête, schrijft de krant. "Er is alles voor te zeggen dat dit straks ook weer gebeurt."

- In het hoofdcommentaar van AD schrijft Hans van Soest dat Kamerleden die zich eerder tegen de eerste voorstellen voor de noodwet keerden, nu de kans laten liggen om de wet snel te behandelen, te verbeteren en te zorgen dat het kabinet niet meer op basis van de huidige 'juridische rammelende' noodverordeningen de cisis te lijf moet. "Als de Kamer haar eigen kritiek op de voorgenomen noodwet serieus neemt, werkt ze deze zomer door en debatteert ze over zo iets belangrijks als onze grondrechten."

Digitale zorg

- De coronapandemie heeft de digitale zorg in het ziekenhuis en bij andere zorgverleners in een stroomversnelling gebracht, schrijft Telegraaf. Maar is de digitale revolutie van de afgelopen maanden echt een blijvertje dat zorgt voor meer efficiëntie, minder onnodige zorg in het 'dure' ziekenhuis en daarmee lagere zorgkosten? "De verwachting is dat het met de terugkeer van de normale zorg weer minder wordt, maar het zou mooi zijn als er iets beklijft en we uiteindelijk uitkomen op 30% tot 40% digitale zorg", zegt Niels Chavannes, huisarts en hoogleraar huisartsgeneeskunde (LUMC) en oprichter van het kennisplatform voor e-health NeLL (National eHealth Living Lab). "Het is in het belang van de patiënt dat onze van oudsher conservatieve beroepsgroep meer gebruik gaat maken van de moderne technologie. Wat werkt is een slimme combinatie van menselijk contact en technische trucs. [...] Digitale zorg slecht muren tussen disciplines. Via beeldbellen kunnen specialisten ook meekijken in de spreekkamer van huisartsen. Zo voorkom je dat mensen te snel naar het ziekenhuis komen én dat ze daar eindeloos blijven hangen."
- Verzekeraar Menzis is een partnerschap aangegaan met huisartsenapp Prisma. Via de app beoordelen specialisten de klachten die worden doorgegeven door de huisarts, met als doel minder vaak onnodig en gericht door te verwijzen. "Zo wordt ongeveer 30% onnodig doorverwijzen voorkomen", zegt Paul Koning, orthopeed en oprichter van Prisma. "Bovendien doet een huisartsenbezoek geen aanslag op het eigen risico van verzekerden, een consult van een specialist wel." Prisma is na anderhalf jaar de proeffase voorbij. Inmiddels doen 800 huisartsen en 140 specialisten mee. Huisartsen nemen de app af als een soort abonnement, Menzis vergoedt de kosten. "Eigenlijk een Netflix-model voor de zorg", zegt Koning. "Binnen de zorg is dat redelijk uniek: we zijn gewend af te rekenen per behandeling."
- Het LUMC experimenteert al enkele jaren met 'telecardiologie', waarbij hartpatiënten op afstand worden gevolgd. Met allerlei slimme apparaten en apps kunnen patiënten thuis hun bloeddruk meten, een hartfilmpje maken en het zuurstofgehalte in de gaten houden. De uitslagen worden zo veel mogelijk digitaal besproken met een arts of verpleegkundige. Ook coronapatiënten worden nu op een vergelijkbare manier op afstand in de gaten gehouden. "En wat blijkt? Dit is net zo effectief als reguliere zorg", zegt Chavannes. "De arts krijgt zo zelfs een beter inzicht in de toestand van een patiënt dan als hij vier keer per jaar op het spreekuur komt. Dat kan ook bij mensen met bijvoorbeeld longproblemen als COPD, darmziekten of diabetes." Telecardiologie levert een besparing van een paar tientjes per patiënt per jaar op, denkt Chavannes. Voor de specialisten scheelt het zo'n 30% aan werk. "Digitale zorg kan op termijn leiden tot een significante besparing én een betere service."
- Gezondheidseconoom Guus Schrijvers: "Om digitale zorg verspreid te krijgen als 'het nieuwe normaal' zijn 3 dingen van belang. De techniek moet deugen, je moet bewijzen dat het werkt en er moet een verdienmodel aan hangen. Door de vergrijzing lopen de zorgkosten alleen maar op, dat zal niet veranderen. Digitale zorg kan er wel voor zorgen dat de kosten minder hard stijgen."

Overig

- AstraZeneca zou in het verleden meermaals in verband zijn gebracht met omkoping en misleiding waardoor enkele politici en deskundigen zich grote zorgen zouden maken. SP-Kamerlid Henk van Gerven: "Het is een alsof je een huis gaat kopen bij een makelaar met een strafblad. Er is nog geen tekening en of het huis er echt komt is ook nog maar de vraag, maar je moet wel vast het contract tekenen." Wilbert Bannenberg, van huis uit arts en voorzitter van de stichting Farma ter Verantwoording zegt zich zorgen te maken over de lange termijn ondanks dat de eerste bestelling tegen kostprijs is afgenomen. "Ik verwacht nog wel een addertje onder het gras. Na die eerste lading vaccins is het nog niet klaar. De kans bestaat immers dat een vaccin maar één jaar bescherming biedt. En als het virus muteert, moet het vaccin ook verder ontwikkeld worden. Of dat dan ook allemaal tegen kostprijs gaat, vraag ik me ten zeerste af." Het bedrijf zegt zelf weinig behoefte te hebben om 'oude koeien uit te sloot te halen': "De meeste rechtszaken waarbij wij betrokken waren, dateren van jaren terug. Toen waren we niet het bedrijf dat AstraZeneca vandaag de dag is."

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Nu het kabinet vasthoudt aan de verplichting om gasten ook op terrassen anderhalve meter afstand te laten bewaren, stapt KHN uit het overleg met het Kabinet. Een onmogelijke eis nu er geen draagvlak meer is, zo menen de uitbaters: "Wij zien als ondernemers te weinig wil bij het kabinet om onze branche de coronacrisis te laten overleven", aldus KHN-voorzitter Robèr Willemsen. Om weer aan te schuiven bij toekomstig overleg, heeft de branche één eis: "De anderhalvemeterrestrictie voor buiten moet direct van tafel."
- Hans Nijland, voormalig algemeen directeur van FC Groningen vindt dat Nederland te resoluut de stekker uit het Nederlands voetbal heeft getrokken. De deur had volgens hem op een kier gelaten moeten worden: "Kijk in landen om je heen: dan zie je dat de Nederlandse overheid te snel een streep heeft getrokken bij 1 september. Ik heb tot dusver geen enkel doorslaggevend argument gehoord waarom niet in juni, juli of augustus gespeeld kan worden. (...) Als het coronavirus of de volksgezondheid niet toestaat om te voetballen, dan is er geen discussie: stoppen. Maar hier is helaas de kans gemist om verder te spelen, met alle sportieve en financiële consequenties van dien. De supporters zijn ook benadeeld. Ik kan me goed voorstellen dat zij zich in de steek gelaten voelen." Kees Jansma vindt het besluit van het kabinet wel verstandig. Hij vindt het treurig dat omringende landen weer zijn gaan spelen. "(...) Omdat gemeenschappelijke gezondheidsprincipes en solidariteit daar vlot over boord zijn gegooid vanwege economische paniek." De overheid zou volgens Jansma wel iets terug moeten doen richting het voetbal met de maximale 140 miljoen euro zoals opgeschreven in het Deltaplan.
- De lijst van sectoren die in opstand komen, middels een kort geding of pr-offensief, groeit met de dag, schrijft NRC: onder meer sekswerkers, sportschoolhouders, touringcaroperators, strandteigenaren, kermisexploitanten en terrasuitbaters vinden de regels te streng of oneerlijk. Er wordt gemeten met twee maten, is het mantra dat in tal van variaties klinkt. "De corona-aanpak kenmerkt zich ook na de versoepelingen van 1 juni door onduidelijkheid en willekeur", schreven advocaat Zahra Boufadiss en programmamaker lanthe Mosselman in NRC. Een regel werkt alleen als hij voor iedereen geldt, mensen ervan op de hoogte zijn en er eerlijk op wordt gehandhaafd. Op al die voorwaarden is wat af te dingen, kijkend naar de coronamaatregelen. Nu het land steeds verder van het slot gaat en de angst voor het virus nagenoeg is verdwenen, komen er telkens nieuwe knelpunten bovendien. Vorige week maakten ouders met jonge kinderen zich bijvoorbeeld druk over de rigiditeit rond de snotneusregel: wie niest, hoest of snottert moet direct naar huis. Zo streng hoefde de richtlijn van het RIVM niet te worden opgevolgd, maar organisaties durfden geen risico te nemen en wilden zo consequent mogelijk zijn. "Stel je voor", zei Marije Mansfeld van GGD Gooi en Vechtstreek in de Volkskrant, "Marietje heeft altijd al een loopneus en zit met een dikke snottebel in de klas. Dan wordt Willemientje toevallig verkouden en mogen haar ouders haar direct ophalen. Hoe leg je aan hen uit dat Marietje wel mag blijven?"
- De uitzondering voor de luchtvaart keert telkens terug als bron van ergernis. "Mijn familielid kwam langs uit Londen, de coronahoofdstad van de wereld", zei Dominic Seldis, de bekende Britse contrabassist van het Concertgebouworkest donderdag op RTL 4. "Hem werd niets gevraagd toen hij landde met een vol vliegtuig. En ik kan voor maar dertig man spelen. That's bonkers!"
- Het is duidelijk dat de samenleving, na zoveel beheersing en toewijding, moeilijk om kan gaan met uitzonderingen en interpretatieruimte. Aanvankelijk waren de regels overzichtelijk en voor iedereen hetzelfde. Met elke versoepeling stijgt de onderlinge spanning en verwarring. Ondertussen spelen we, om stoom af te blazen, de nieuwe nationale sport: het inconsistente coronabeleid doorprikken, aldus NRC.
- In een interview met AD zegt viroloog Ab Osterhaus: "Ik vind dat het wel tijd is voor een tussentijdse evaluatie. Daar wordt ook weer heel moeilijk over gedaan. Maar waarom kijken we nu niet een keer opnieuw naar alle genomen maatregelen? De WHO is nu om als het gaat om mondkapjes. Maar in Nederland blijven we ijzerenheilig zeggen dat het niet nodig is. Vooruit, alleen in het ov. Ik heb het idee dat er ook iets van prestige speelt. Laten we gewoon zeggen: er is sprake van voortschrijdend inzicht, we gaan ze vanaf nu allemaal gebruiken. Ik denk dat als we de hele wereld een mondkapje hadden gegeven, we het virus al hadden kunnen uitroeien." Zo heeft Osterhaus nog wel meer dingen waar hij zich over blijft opwinden. De aerosolendiscussie bijvoorbeeld: kun je nou wel of niet besmet worden door die piepkleine virusdruppeltjes? Het RIVM is ook hier nog niet overtuigd. "Je kunt dat tot in het oneindige blijven onderzoeken. Maar als ik een zangkoor zie waar tachtig mensen besmet raken, dan is het onmogelijk dat dat alleen mensen zijn die elkaar aanhoesten. Onmogelijk. Dan zeggen ze: er is geen bewijs voor. Dan denk ik: ja, verdomme, maar het is waarschijnlijk. Houd er in je beleid rekening mee!"

Onderzoeken en opiniepeilingen

- Uit onderzoek van EenVandaag onder ruim 26.000 leden van het Opiniepnl blijkt dat mensen het afstand bewaren minder nauw nemen. Eind april hield 95% afstand tot anderen. Dat is nu 81%. De daling is bij mensen onder de 35 jaar het hoogst. Hield eind april 9% geen afstand tot anderen; dat is nu 25%. Jonge mensen, vooral in steden, vertellen dat drukte een rol speelt: "In het centrum van Den Haag is afstand houden vrijwel onmogelijk op straat en in de supermarkt." Anderen kunnen door werk geen afstand houden. Maar vooral geldt: mensen worden het zat: "Ik pas alleen mijn gedrag aan naar mensen die een spastische coronahouding hebben. Voor de rest doe ik alles weer gewoon, inclusief handen schudden. Ik ben helemaal klaar met die coronamaatregelen", zegt een jonge respondent.
- Dat ongeduld blijkt ook als wordt gevraagd wanneer mensen anderen voor het laatst hebben geknuffeld. 51% zegt zich de afgelopen maanden keurig aan de richtlijnen te hebben gehouden en heeft niemand geknuffeld van buiten hun huishouden. Maar een grote groep, van 45%, deed dat wel. Hoe recenter, hoe makkelijker mensen zijn geworden. 20% omhelsde deze week nog iemand met wie ze niet samenwonen of een (liefdes)relatie hebben. 11% deed dat 1 of 2 weken geleden nog en 4% knuffelde 3 tot 4 weken geleden voor het laatst iemand anders. Een deelnemer aan het onderzoek: "Ik heb deze week flink verslapt op een verjaardag: daar hield niemand zich aan anderhalve meter en voelde ik de sociale druk van een hand geven en een knuffel." Vooral jonge mensen zijn ook meer gaan knuffelen in de afgelopen weken. 44% van de mensen tot 35 jaar zegt in het onderzoek de afgelopen 2 weken mensen te hebben omhelsd met wie ze niet samenwonen. 20% van de 65-plussers heeft de laatste 2 weken iemand buiten het huishouden omarmd.
- De toenemende verslapping bij mensen heeft deels te maken met de dalende zorgen over het virus. T.o.v. eind april is het aandeel mensen dat zich zorgen maakt gedaald, van 72 naar 66%. Ondanks de daling maakt nog steeds een meerderheid zich zorgen. Ook bij jongere mensen is dat zo: 59% zegt zich zorgen te maken over het virus. Je zou verwachten dat vooral de mensen zonder zorgen wat meer verslappen sinds de versoepelingen. Maar dat is maar deels waar: 29% van de mensen die zich geen zorgen maken, hebben zeer recent iemand buiten hun huishouden geknuffeld. 14% van hen zegt nu geen anderhalve afstand te houden.
- De daling van zorgen zien we ook terug in de laatste flitspeiling door MarketResponse in opdracht van VWS (peildatum 16-17 juni). 63% is (heel erg) bezorgd, eind maart was dit 78%. 12% geeft aan helemaal niet bezorgd te zijn. Ook naar voren in dat onderzoek: Het vertrouwen in de maatregelen van de overheid neemt iets af, al heeft nog steeds een ruime 8 op de 10 voldoende vertrouwen. Zorgen of de overheid de juiste maatregelen neemt, nemen verder toe: begin mei was dit 12%, nu is dit 18%. Ruim 9 op de 10 heeft begrip voor de basisregels. Begrip voor de 1,5 meter afstand daalt wel: half mei gaf 82% aan veel begrip te hebben voor deze maatregel, nu is dat 72%. Ook het toepassen van de 1,5 meter afstand neemt verder af: waar in de vorige flitspeiling 61% aangaf buiten op straat 1,5 meter afstand te houden, is dat teruggelopen tot 50%.

Context -spanningen binnen de coalitie

- Nu de greep van corona op de politieke agenda enigszins verslapt, komt er meer ruimte voor 'geharrewar' binnen de coalitie, schrijft NOS. De 4 fractievoorzitters hebben vorige week een stevig gesprek gehad over de onderlinge irritatie. "Als dit zo doorgaat, houden we het geen negen maanden meer vol". Directe aanleiding voor het gesprek was de opmerking van de CU dat het "niet voorstelbaar" is dat dit kabinet nog een besluit neemt over opening van vliegveld Lelystad. VVD (en wat minder CDA) waren not amused. "Er was geen enkele reden daarover te beginnen, alles ligt stil, en dan toch even een puntje scoren", klonk het.
- Dan nóg twee grieven aan het adres van D66: "Ze pakken daar opeens Hugo de Jonge met zijn coronawet aan alsof hij een staatsgreep wil plegen." En: "waarom willen ze er direct een schepje bovenop nadat Remkes met zijn stikstofrapport is gekomen?" Dat de verwijten vaak de kant van D66 op komen, heeft te maken met de profileringsdrang van de sociaalliberalen, zegt politiek verslaggever Ron Fresen: "Ze vinden dat andere partijen meer gezien worden in het kabinet, ook tijdens deze coronacrisis. Dus D66 wil zich graag profileren op thema's die zij belangrijk vinden: milieu, klimaat en de rechtsstaat."
- Veel gesprekstof dus voor het vieraal, maar ze zijn er voorlopig uitgekomen onder het motto: "Laten we het hoofd koel houden, want we moeten nog even". Dat 'even' duurt nog een maand of negen, want dan zijn de Tweede Kamerverkiezingen. Geen van de coalitiepartijen heeft er baat bij om die eerder te houden, zegt Fresen. Ook de VVD niet, die in de peilingen mijlenver voorstaat op de andere partijen. "Als het kabinet valt, dan straalt dat negatief af op premier Rutte." De vraag is overigens of de rem er echt opgaat, want na de zomer begint de campagne. En dan mag je aannemen dat de verschillen alleen maar meer worden benadrukt. "Ruimte nemen mag", zegt Fresen. "Maar afstand nemen van het kabinetsbeleid blijft altijd riskant."